herpy

GECKOR

Carter's rock gecko

Pristurus carteri

En liten, dagaktiv klippgecko från Arabiska halvön, som solar sig på stenar och ringlar svansen upp över ryggen som en skorpion. Den blir 8-11 cm lång inklusive svans, kräver värme, starkt ljus och UVB och passar bäst som ett djur man tittar på.

Familj: Sphaerodactylidae Tidigare namn: *Spatalura carteri*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**8-11 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Klipplevande**
Biotop	**Halvöken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 60 × 40 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**28-30 °C**
Värmeplats	**40-45 °C**
Temperatur, natt	**20-22 °C**
Luftfuktighet	**30-40 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**10 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**70-90 dagar** vid 28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Pristurus carteri är en liten gecko med smal kropp, avlång nos och en svans som ofta hålls upprullad över ryggen. Svansen är kortare än kroppen och har en ojämn kam längs ovansidan. Sidorna kan ha förstorade, knöliga fjäll. Under den första bakre tån sitter 10-12 lameller och under den fjärde 18-22. På ryggen sitter sex eller sju mörka fält från nacken till kloaken.

Arten beskrevs 1863 av John Edward Gray, då under namnet *Spatalura carteri*. Artnamnet hedrar Henry J. Carter, skeppsläkare på det mätningsfartyg som kartlade Arabiens sydkust 1844-46 och som samlade in typexemplaren. I dag räknas arten till *Pristurus*, och den är den största i sin artgrupp. Det finns två underarter: *P. c. carteri* och *P. c. tuberculatus*, som lever i kustområdena i Dhofar.

Kroppen blir typiskt 5-6 cm från nos till kloak och 8-11 cm med svans. I många bestånd är 6 cm kroppslängd det högsta, men enstaka djur når 8 cm. Hanarna är ljusare, gråbruna med små orange eller rödaktiga fläckar och ränder på sidorna, medan honorna är mörkare skiffergråa och något mindre. Vuxna hanar utvecklar små, köttiga taggar på svansen. Arten är dagaktiv,

vilket är ovanligt bland geckor. När djuret känner sig hotat rullar det upp svansen och viftar med den som en skorpion, och svansrörelserna används också för att signalera till artfränder.

Arten är sällsynt i terrarier, och erfarenheterna av långvarig skötsel och avel är få. Där siffrorna bygger på allmän praxis för små ökengeckor framgår det av texten.

Utbredning och livsmiljö

Pristurus carteri lever på den södra och östra delen av Arabiska halvön. Arten är känd från Oman, Jemen och Förenade arabemiraten, och det finns också uppgifter från Saudiarabien, men de är osäkra. Typlokalen är Masirah, en ö utanför Omans östkust. Underarten *P. c. tuberculatus* lever i kustområdena i Dhofar i södra Oman.

I Förenade arabemiraten har arten ett litet och spritt utbredningsområde, och den har i landets nationella bedömning av reptiler placerats som akut hotad, trots att den på IUCN:s globala rödlista bedöms som inte hotad. Arten är inte registrerad i något av landets skyddade områden.

> **Naturlig utbredning:** Oman, Jemen, Förenade Arabemiraten och Saudiarabien.

LIVSMILJÖ

Pristurus carteri lever i torr, öppen terräng: klippspringor, steniga sluttningar, torra wadier och sandiga områden, ofta nära kusten. Den ses också i bebyggelse, där den solar sig på murar. Arten är dagaktiv och solar sig på stenar, rötter och låga buskar, medan den håller sig nära springor och hål där den kan söka skydd.

Klimatet är torrt och varmt med stora skillnader mellan dag och natt. På dagen är det ofta över 40 °C, och på natten kan temperaturen sjunka till under 20 °C. Djuren undviker den värsta hettan och sina fiender genom att dra sig in i klippspringor eller gräva ner sig i sanden.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur ska ha ett terrarium med en botten på minst 60 × 60 cm. Bottenytan betyder mer än höjden, eftersom *Pristurus carteri* lever på klippor och stenar, och 40 cm i höjd räcker. Ett par eller en hane med flera honor kräver ett större terrarium, så att hanen inte trycker undan honorna. Ett glas- eller PVC-terrarium håller bäst kvar torkan och värmen.

Inred med staplade platta stenar, skiffer, rötter och förhöjda plattformar, så att det uppstår springor och solplatser på flera nivåer. Alla stenar ska ligga stabilt och helst limmas, så att de inte kan rasa om djuret gräver under dem. En egentlig håla är inte nödvändig, eftersom djuret ofta sover ovanpå en rot eller en sten, men inredningen ska ge flera gömställen, både i den varma och den svala änden.

Använd ett bottensubstrat av fin sand blandad med jord och gärna krossade snäckskal, så att djuret kan gräva och honan kan lägga ägg. Terrariet ska ha god ventilation och ett tättslutande lock, eftersom arten är liten och snabb och kan pressa sig igenom små öppningar.

TEMPERATUR

Skapa en tydlig temperaturgradient. Den svala änden hålls på 28-30 °C, och under en spotlampa görs en solplats på 40-45 °C, så att djuret själv kan välja. På natten får temperaturen sjunka till 20-22 °C utan extra värme, men inte lägre.

Använd digitala termometrar i båda ändarna av terrariet och en infraröd termometer för att mäta själva solplatsen. Placera värmelampan i ena änden, så att det alltid finns ett svalare område att söka sig till, och styr den med en termostat. Om djuret ligger och gapar eller hela tiden söker skugga är det för varmt.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luften ska vara torr, omkring 30-40 %. Det torra substratet och den goda ventilationen håller fuktigheten nere, och en hygrometer visar om nivån håller.

Ge en låg skål med friskt vatten, som byts dagligen. Små djur kan drunkna i en för djup skål, så använd en mycket låg skål eller lägg i stenar. Djuren dricker också droppar och slickar vattnet från ögonen efter en sprayning. Spraya inredningen lätt en gång i veckan på vintern och två gånger i veckan under den varmaste tiden, och låt den torka upp igen. Ett litet gömställe

med fuktig mossa kan hjälpa vid hudömsning och äggläggning.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Pristurus carteri är dagaktiv och solar sig, så ljuset har stor betydelse. Ge ett kraftigt dagsljus och ett UVB-rör, till exempel ett T5-rör med 10-12 % UVB, över solplatsen. UVB är nödvändigt för arten, eftersom det ger djuret D3-vitamin och förebygger skelettsjukdom. Ferguson-zon 3 passar en dagaktiv ökengecko som solar sig: ett UV-index på omkring 3-4 på solplatsen och skugga i resten av terrariet. Zonen är inte mätt för arten. En metallhalogenlampa ger både värme och UVB och kan ersätta spot och rör.

Ha ljuset tänt omkring 12 timmar per dag från maj till oktober och 8-9 timmar från oktober till maj, styrt av en timer. Byt UVB-röret enligt tillverkarens anvisning, eftersom effekten sjunker även om röret fortfarande lyser.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Arten är insektsätare. Ge ett så varierat utbud som möjligt: syrsor, små kackerlackor, små gräshoppor och flugor. Bytet får inte vara bredare än djurets huvud, och det är en god idé att ge en eller några få insekter åt gången, så att djuret inte blir stressat.

Unga djur matas dagligen och vuxna varannan eller var tredje dag med så mycket som de kan äta på 15-20 minuter. Ta bort resten efteråt. Insekterna ska själva ha fått frukt, grönsaker eller färdigfoder innan de ges vidare. Pudra dem med kalk och vitaminer vid var annan eller var tredje utfodring; unga djur och honor i avel ska ha kalk oftare. Om djuret tappar i vikt eller inte vill äta beror det ofta på fel temperatur, ljus eller näring.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Pristurus carteri är ett litet, snabbt och vaksamt djur som inte lämpar sig för hantering. Den blir lätt stressad, och svansen kan brytas av om man tar tag i den. Ta bara upp den när det är nödvändigt, och aldrig utomhus.

Svansen används för att signalera: djuret viftar med den mot artfränder och rullar upp den som en skorpion när det känner sig hotat. Hanarna är starkt revirhävdande, och två hanar får aldrig hållas tillsammans, eftersom de kan skada eller döda varandra. Arten kan hållas enskilt, som par eller som en hane med flera honor i ett rymligt terrarium med många gömställen. Håll utkik efter om en hona jagas, och dela genast djuren om det sker.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Arten blir könsmogen efter omkring 10 månader, men vänta med avel tills djuren är 2-3 år och fullt utvecklade. Hanarna är ljusare med orange fläckar, har tydliga hemipenisutbuktningar vid svansroten och utvecklar små, köttiga taggar på svansen när de blir könsmogna. Honorna är mörkare och något mindre.

PARNING

Under parningstiden visar hanarna upp sig med lyft och viftande svans, jagar honorna och blir aggressiva mot andra hanar. En egentlig vintervila är inte dokumenterad, men den kortare daglängden på vintern (8-9 timmar från oktober till maj) ger djuren en tydlig årsrytm.

Håll uppsikt över den första kontakten mellan hanen och honan, och ta bort hanen om han ihärdigt jagar honan eller biter.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 1-2 hårdskaliga ägg åt gången och lägger flera gånger under säsongen. Det går från 8-10 dagar till några veckor mellan kullarna. Det är påfrestande för henne, så hon behöver rikligt med kalkpudrade insekter, och det kan vara nödvändigt att ta bort hanen så att hon kan återhämta sig. Hur många kullar hon lägger per år är inte dokumenterat.

Ge henne en äggläggningslåda med minst 10 cm fuktig sand eller kokosfibrer där hon kan gräva ner äggen. Om hon gräver runt utan att lägga kan det vara ett tecken på att hon inte har någon lämplig plats.

INKUBATION

Äggen flyttas försiktigt, utan att vändas, till en liten låda med lätt fuktig vermikulit eller perlit. Vid 28 °C kläcks de efter omkring 70-90 dagar. Arten har temperaturberoende könsbestämning, så temperaturen under ruvningen kan påverka om det blir hanar eller honor. Håll därför temperaturen jämn och ändra den inte under tiden.

Håll substratet lätt fuktigt, men inte blött, och kontrollera att äggen inte möglar. Vilka temperaturer som ger hanar och vilka som ger honor är inte dokumenterat för arten.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är 3-4 cm långa vid kläckningen och klarar sig själva direkt. De ska in i en liten, tät faunalåda eller ett litet terrarium med gömställen, en varm plats, UVB och en mycket låg vattenskål. Ge dem de minsta insekterna, som bananflugor och nykläckta syrsor, dagligen och pudrade med kalk. Ungarna växer snabbt, men är känsliga för växlande temperatur och fukt. Håll dem åtskilda från de vuxna, och dela upp dem när hanarna börjar visa sig. Tillväxtkurvor är inte dokumenterade för arten, så väg och mät dem regelbundet.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns inga dokumenterade sjukdomar som är specifika för *Pristurus carteri* i fångenskap. De typiska felen för små, dagaktiva ökengeckor är:

- För lite UVB och kalk, som kan ge mjuka ben, krokiga lemmar och darrningar. Använd UVB-ljus och pudra insekterna.
- För hög fuktighet och dålig ventilation, som ger hud- och luftvägsproblem.
- Överhettning under en för kraftig lampa utan svalt område. Djuret blir slött eller söker desperat skugga.
- Uttömda honor som lägger ägg tätt inpå varandra under säsongen utan tillräckligt med kalk och foder.
- Förlorad svans. Svansen kastas av vid stress eller fasthållning, nästan alltid vid roten, och växer bara delvis ut igen.
- Hudrester på tår och svansspets. Hudömsningen går normalt lätt, och djuret äter ofta själv upp huden. Om det sitter rester, sätt djuret ett par timmar i en låda med blött hushållspapper.
- Kvalster, som kan sitta i fickor i armhålorna. Titta efter små röda eller orange prickar.

Ett friskt djur är snabbt och vaksamt, har klara ögon och en fyllig svans. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar i vikt, slutar äta eller ligger slött.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.